

*Forvaltning av statsallmenningene i
Norge etter fjellova.*

*Samisk deltakelse og selv-
forvaltning nå og i ny fjellov*

**Norges Fjellstyresamband
Jan Borgnes, daglig leder**

Norges Fjellstyresamband - NFS

Interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for fjellstyrene.
Frivillig medlemskap (alle 93 er medlemmer!)

Mål:

- Ivareta fjellstyrenes interesser
- Bindeledd mellom fjellstyrer og mellom fjellstyrer og myndigheter/organisasjoner
- Gjennomføre opplæring og servicetiltak
- Saksbehandling på grunnlag av fjellovens mål og intensjoner
- Forestå årlige lønns- og tarifforhandlinger på vegne av de fjellstyrer som har organiserte ansatte

Klimakrise og naturkrise

Rammer våre områder særlig sterkt

Vårt viktigste bidrag: beholde statsallmenningene som store, hele enheter

(Reise mindre..)

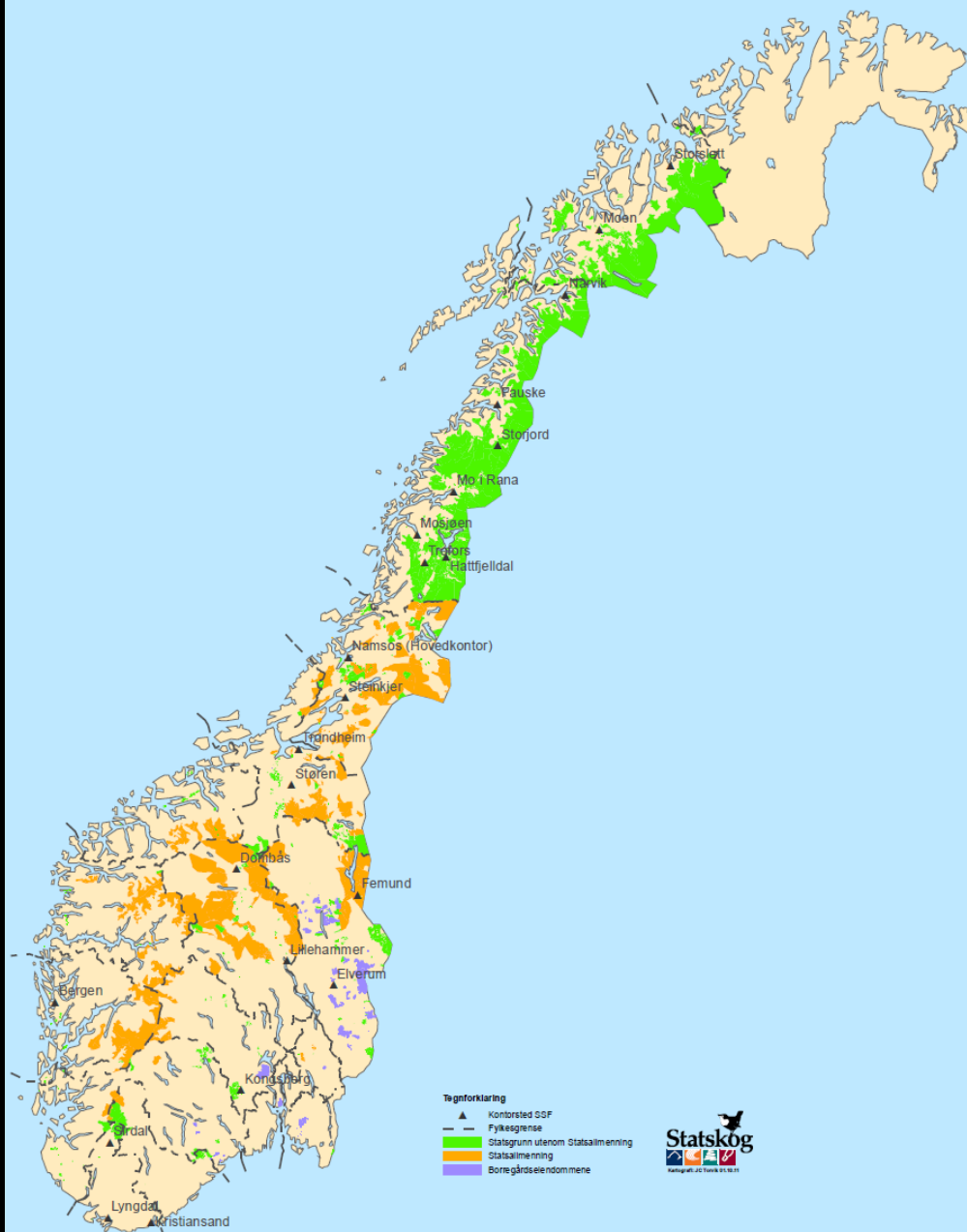
Offentlig eide utmarksområder innenfor tradisjonelle samiske bruksområder - store deler av Nord- og Midt-Norge.

Statsallmenning/Fjellogen

Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane

(<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1975-06-06-31>)

1. Hvilke rettigheter befolkningen i allmenningsområdene har til bruk og til å delta i forvaltningen av dem
2. Hvordan inntektene forvaltes og distribueres

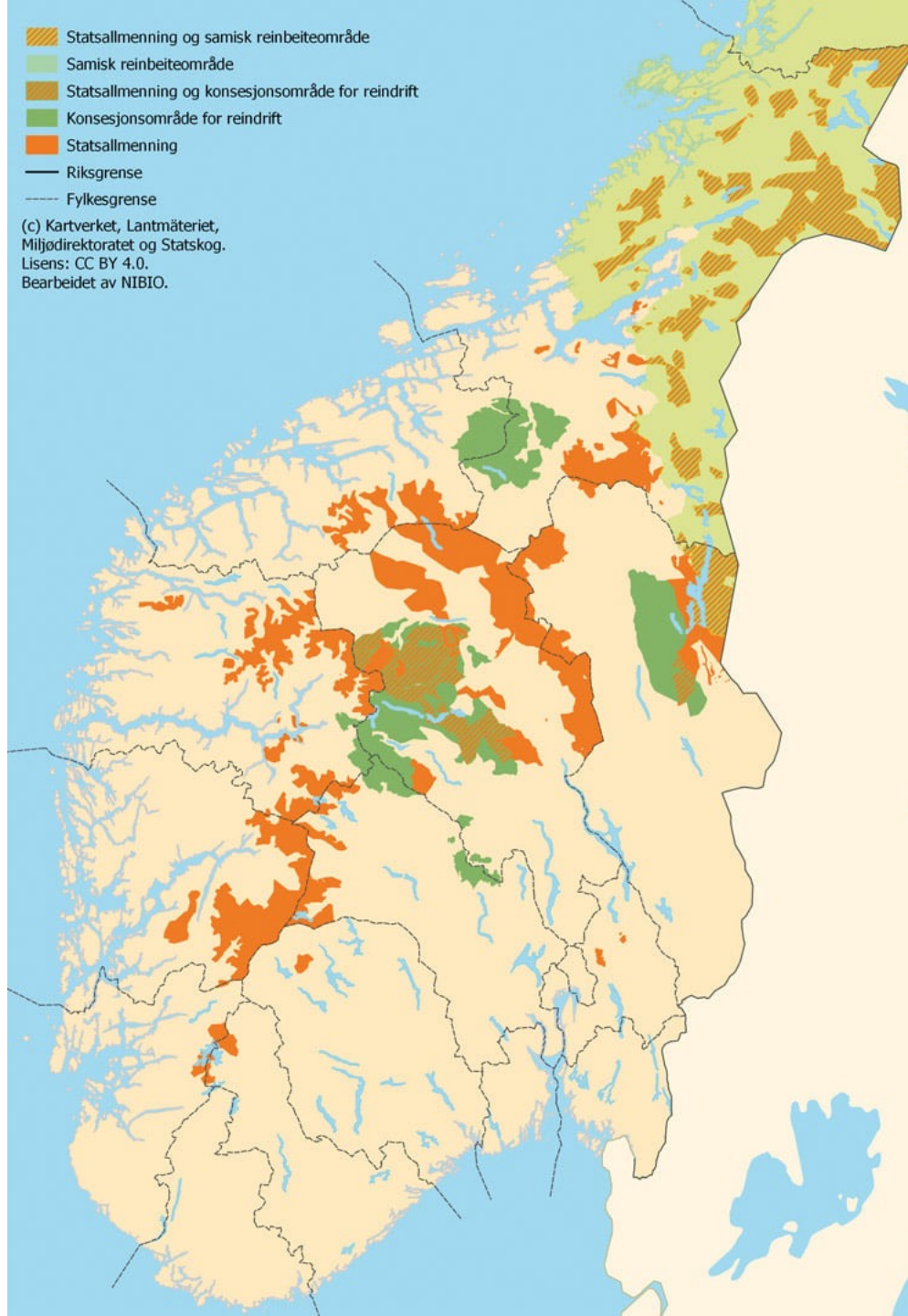
Statsallmenninger i Sør-Norge

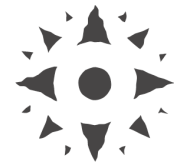

Kartgrunnlag: N-1000 Statens Kartverk

- Statsallmenning og samisk reinbeiteområde
- Samisk reinbeiteområde
- Statsallmenning og konsesjonsområde for reindrift
- Konsesjonsområde for reindrift
- Statsallmenning
- Riksgrense
- Fylkesgrense

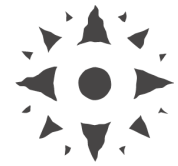
(c) Kartverket, Lantmäteriet,
Miljødirektoratet og Statskog.
Lisens: CC BY 4.0.
Bearbeidet av NIBIO.

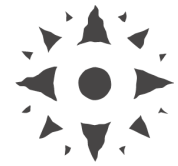
Statsallmenningenes historie/bakgrunn

- Områder som ble/blir benyttet i fellesskap.
- Dype historiske røtter - omtalt i de første nedskrevne lover.
- 1600/1700-tallet – alt ingen eier tilhører Kongen.
- Kongens/statens grunneierrett begrenset av bruksretter.
- Bruksrettene fastlagt etter lang tids bruk, ikke etter lov.
Disse variere geografisk og utvikler seg med ”tida og tilhøva”.

Forvaltning av statsallmenninger

- Statskog SF: Grunneier
- Fjellstyrene: Forvalter bruksretter og herligheter som ikke er tillagt andre.
- Landbruks- og matdep.: Forvaltningsmyndighet etter fjelloven.
Mye delegert til Statskog SF og Landbruksdirektoratet.
- Klima- og miljødep.: Forvaltningsmyndighet etter Fjellovens kap. om jakt og fiske.
Mye er delegert til Miljødirektoratet.

Fjellovens § 3

”... i enhver kommune der det er statsallmenning skal det være et fjellstyre.”

” ... fjellstyret skal administrere rettar og lunnende i statsallmenningen så langt ikke anna er fastsett i eller i medhald av lov.”

”... fjellstyret skal arbeide for å sikre at allmenningen vert brukt på en måte som fremjar næringslivet i bygda og tek vare på naturvern- og friluftsinteressene.”

Fjellstyrene

- Velges av kommunestyret og følger valgperioden
- 5 medlemmer
- Jordbruksberettigede, jakt-, fiske- og friluftsjnteresser skal og reindrift kan være representert *
- Frittstående organ (ikke kommunalt eller statlig)
- Arbeidsgiver for Fjelloppsynet

* Kommunene opplyser i liten grad om noen er oppnevnt som reindriftsrepr. Det ser det ut som om de fleste fjellstyrene (ca. 20) innenfor samisk tamreinområde har representant.

Fjellstyrenes oppgave er å ivareta befolkningens rettigheter og interesser i statsallmenningene.

Fjellstyrene tilrettelegger for jakt, fiske og annet friluftsliv, samt setring, beiting og drift av hytter og buer.

Fjellstyrene har lokaldemokratisk forankring og skal sørge for lokal verdiskapning.

Fjelloppsynet fører tilsyn med statsallmenningene og er daglig leder/sekretær/saksbehandler for fjellstyrene.

Noen hovedfakta

Areal: 26 mill daa

Antall fjellstyrer: 93

Gj.snittsareal: 300.000 daa

Antall ansatte: ca 65 årsverk

Brutto omsetning: ca. 100 mill. kr.

Økonomi

Inntekter:

- Jakt- & fiskekort
- Festeinntekter
- Lønnsrefusjon fra staten
- Beiteleie
- Salg av tjenester
- Hytteutleie
- Erstatninger

Utgifter:

- Forvaltning/tiltak i statsallmenning
- Styrke næringsgrunnlag i bygda
- Allmennyttige formål i bygda

Inntekter

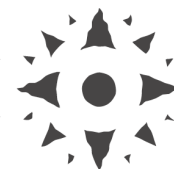
Fjellkasse (ca 100 mill.):

- Forvaltning/tiltak
- Næringsutvikling
- Allmennyttige formål

Grunneierfondet (ca 40 mill.) (statens grunneierinntekter):

- Administrasjon
- Tiltak
- NFS

*Alle inntekter fra virksomhet i statsallmenningene
skal tilfalle lokalsamfunnet!*

1. Jordbrukstilknyttede rettigheter

- Tilligger jordbrukseiendommer som har utøvd bruksrett
- Beiterett, seterrett....
- Dynamisk rett- utvikles etter ”tida og tilhøva”

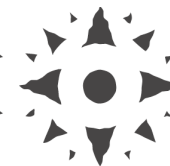
2. Jakt, fangst og fiske

- Bostedstilknyttede rettigheter -
lokal fortrinnsrett for visse former for jakt og fiske.
- Lik rett til stangfiske og småviltjakt uten hund.

3. Retten til å drive reindrift

- en kollektiv bruksrett med grunnlag i alders tids bruk.
- uavhengig av type eiendom og blir forvaltet uavhengig av forvaltningen av statsallmenningene.

Annet

- Viktig næringsmessig og bosetningsmessig betydning for mange bygder.
- Viktige friluftslivsområder
- Omfattende vern (ca 55% vernet).
- Friluftsliv: 400 hytter, 300 båter samt annen tilrettelegging og rekruttering

- **Kortsalg**

Fiskekort	50.000 stk
Småviltkort	25.000 stk
Villreinkort	5 – 8.000 stk
Elg, hjort, rådyr	1.200 stk

- **Beite/seter**

Småfe 140 000 ?
Storfe 12 000 ?
Tamrein
Utvist tilleggsjord 50000 daa
Setre: ca. 2000/1600 i bruk

Ny fjellov – NOU 2018: 11

Viderefører hovedtrekk i dagnes fjellov. Forsterker lokalt nivå.

Formålsparagraf som viser det langsiktige målet for forvaltningen av statsallmenningene, og som skal trekke linjer til den posisjonen statsallmenningane har hatt og fremdeles skal ha for bruksrettshaverne, for utøverne av samisk reindrift, for folk i allmenningsbygdene og for allmennheten. Det overordnede prinsippet er at forvaltningen skal vere bærekraftig.

Forslag om to representanter for samisk reindrift i de fjellstyrene som ligger innenfor samisk reinbeitedistrikt.

Allmenningsrettene og retten til samisk reindrift har til felles at de er hjemlet i lang tids bruk, og de skal da oppfylles så langt ressursene i allmenningen rekker.

Fjellstyret og Statskog SF kan ikke ta avgjørelser som er til vesentlig skade eller ulempe for bruksrettshavere i allmenningen eller for samisk reindrift.

Retten til å drive reindrift er en kollektiv bruksrett med grunnlag i alders tids bruk. Retten til reinbeite gjelder uavhengig av type eigedom. Reindriftsretten skal ikke reguleres i den nye fjellova, og blir forvaltet uavhengig av forvaltningen av statsallmenningene.

Viderefører et generelt salgsforbud.

Norges Fjellstyresamband - NFS

www.fjellstyrene.no